

N I E U W S B R I E F   december 2017

Inhoud:

blz 1 Vergeten helden
blz 2 Werf van Lent

blz 3 Werf van Lent (vervolg)
blz 4 Het Uiltje

VERGETEN HELDEN

(door Maya van Os)

Theodorus van Mourik
Geboren: Boven- Leeuwen, 12 oktober 1902
Overleden: Boven Leeuwen, 23 maart 1945

Johannes van Mourik
Geboren: Boven-Leeuwen , 13 maart 1905
Overleden: Boven-Leeuwen, 23 maart 1945

Vergeten helden, de Tweede Wereldoorlog kent er velen. Zoals Theodorus van Mourik en Johannes van Mourik uit Boven-Leeuwen.

Zoals zij zijn er duizenden geweest en of het echte helden zijn weten we niet. Ze kwamen op voor de mensen en bepaalde idealen, waar ze alles voor opzij zetten en in die zin zijn het wel echte helden.

Het verhaal van de twee broers begint op 23 maart 1945, 8 uur 's avonds, zes weken voor de bevrijding van ons land. Samen met hun zus Theodora luisteren ze naar de avonduitzending van Radio Oranje.

Hun boerderij stond voorbij de huidige Noord-Zuidweg in de afrit naar Huize Vredenburg van de familie Jeuken.

De huisdeuren van de familie van Mourik waren nog niet afgesloten want een van de broers ging meestal na de nieuwsuitzending nog even kijken bij de boerderij van de familie Jeuken.

De vrouw des huizes was op die dag alleen thuis met haar tienjarige zoon Herman. De heer Jeuken was voor familiebezoek in de Achterhoek, maar kon door de oorlogshandelingen niet naar huis.

Het Land van Maas en Waal was weliswaar bevrijd, maar de Waalbandijk tussen Druten en Dreumel ligt nog wel in de frontlinie en regelmatig wagen Duitsers vanuit de Betuwe de oversteek. In de nacht van 21 maart zijn er in Boven-Leeuwen ook een aantal Duitsers gesignaleerd. Op de 23ste maart blijken er weer Duitsers de oversteek te hebben gemaakt en terwijl via Radio Oranje nog codeberichten worden doorgegeven, verschijnen in de woning van de familie van Mourik twee gecamoufleerde Nederlandse SS-ers. Met geweer in de aanslag geven ze te kennen dat de van Mouriks geen alarm mogen slaan en vooral geen verkeerde bewegingen mogen maken.

Ze zetten hun plannen uiteen en zeggen dat ze naar de overkant van de Waal willen. Een van de broers moet mee om hen langs de wachtposten van Engelse soldaten en Stoottroepen te gidsen. Theodorus legt uit dat hij niet weet waar die posten zijn en dat ze 's avonds niet naar buiten mogen, hetgeen de SS-ers niet geloven. Het blijkt dat ze zich de hele dag al verschanst hebben in de hooischaar en gesprekken hebben opgevangen waaruit blijkt dat de broers meer weten dan ze zeggen!

Om tijd te rekken biedt Theodora boterhammen aan en ondertussen vertelt ze dat ze is getrouwd met een van de broers en een groot gezin heeft, evenals de andere broer.

Uiteindelijk besluit Theodorus toch maar mee te gaan en op het moment dat hij de boterhammen in de zak wil steken, komt Jan in actie en valt een van de soldaten aan met een broodmes. Daarop barst het gevecht los tussen de broers en de Duitsers. Theodora vlucht naar buiten om hulp te roepen maar er wordt niet gereageerd. Ze gaat terug en treft Theodorus stervend aan in de woonkamer. Ook Jan is zwaar gewond en hij overlijdt korte tijd later.

Woning fam. van Mourik
aan de dijk in Boven-Leeuwen

Op de dijkoprit had zich ondertussen een groepje Nederlandse soldaten verzameld. Ze hadden de schoten gehoord, maar mochten hun stelling niet verlaten. Twee van hen zijn met de wanhopige Theodora het woonhuis ingegaan en later, samen met mevr. Jeuken en haar zoon, naar de verderop gelegen boerderij van de fam. van den Oever.

Ook bleek dat een van de soldaten door het gevecht zwaargewond was. Zowel binnen als buiten was een bloedspoor te volgen. Later onderzoek bevestigde dat het om twee SS-ers ging, waarvan er een uit de Betuwe afkomstig moet zijn geweest.

Theodora mocht later namens Koningin Wilhelmina een oorkonde in ontvangst nemen voor de inzet en trouw van haar beide broers en voor het redden en opvangen van een Engelse piloot.

Voor de vrijheid van anderen hebben deze eenvoudige mensen, Theodorus en Jan van Mourik, geen verraad willen plegen en dat met hun leven moeten bekopen.
VOOR DE VRIJHEID VAN ANDEREN, laten we dat beseffen.

Werk van Lent

(door Jan van Gelder)

In 2016 is in de Kagerplassen te water gelaten het grootste superjacht ooit in Nederland gebouwd, kosten 1.2 miljard.

Het jacht werd gebouwd op de werf van Cees van Lent, afkomstig van de Bikkelen in Beneden Leeuwen.

foto (1972) met brug in aanbouw

De houteren werf

Al voor 1850 lag er aan de Waalbandijk tegenover de Wiel in Beneden-Leeuwen een scheepswerf, toen nog een houteren werf.

Hier werden houten schepen gerepareerd, maar ook nieuwe gebouwd, hoofdzakelijk roeiboten en vissersboten. De voortbeweging was roeien en zeilen, motoren bestonden nog niet.

Vanaf 1850 was hier de werf "De Eendracht" gevestigd. De eigenaren waren Manus v.d. Heuvel, Hannus v. Teefelen, Jan Gubbels, Dorus v. Lent en Wim Salet.

Er werkten negen mensen, waaronder de zoon van Dorus v. Lent, Cees.

De ijzeren werf

Een eindje oostwaarts, ongeveer waar nu de "De Klef" staat, bestond al langer de houteren werf van de familie Meijer, ook een echte Leeuwense familie. Die zagen de opkomst van ijzer aankomen en gingen al geleidelijk hiertoe over.

Bij de werf "De Eendracht" liepen de opdrachten snel terug en deze ging in 1910 failliet.

De jonge Cees v. Lent, die al aardig wat ervaring had opgedaan op de werf van zijn vader, kwam in contact met de familie Akerboom, scheepsbouwers in de bollenstreek. Cees ging daar werken en trouwde in 1916 met Margaretha Akerboom de dochter van werfbaas Jan Akerboom.

Cees begon samen met Hein Akerboom, de broer van zijn vrouw, de werf "Akerboom en Van Lent" op het Kaageiland. Ze bouwden hoofdzakelijk roeiboten en bollenvletten. Als timmerman had Cees het vak geleerd op de werf in Leeuwen maar het ontwerpen en tekenen was zijn specialiteit.

In 1918 haalde Cees Frans van Tiem uit de Tesstraat naar De Kaag. Frans had veel ervaring opgedaan bij de ijzeren werf van de Gebroeders Meijer in Leeuwen.

Frans trouwde met Catharina Verhoef uit Reeuwijk en ging daar ook wonen.

Na de oorlog gingen de firmanten uit elkaar. Cees van Lent werd door loting eigenaar van de werf en sinds zijn zonen Jan en Thé in het bedrijf kwamen ging men over op het bouwen van luxe jachten.

In 1965 kwam Jan van Kerkhof uit de Burgemeester Woutersstraat bij van Lent in dienst.

Hij ontwierp en tekende vele jachten die bij van Lent van de helling liepen.

foto met loods
JACHTWERF C. VAN LENT

Kaageiland

Het pittoreske eiland in de Kagerplassen: een paar huizen, een kerkje, enkele schilderachtige boerderijen en de enorme hallen van scheepswerf van Lent, alleen te bereiken via een pontje dat dag en nacht vaart. Voor 1 euro wordt je overgezet, maar je moet altijd weer terug.

Er werken 300 mensen bij van Lent. Van Lent heeft naast de werf een eigen restaurant, "Tante Kee", waar je heerlijk kunt eten. Inmiddels is de kleinzoon van Cees van Lent directeur van dit enorme bedrijf.

luchtfoto
ROYAL VAN LENT

Een speciaal bureau gaat de geschiedenis van van Lent onderzoeken en in boekvorm uitbrengen.

Heemkundevereniging Leeuwen is om medewerking gevraagd.

De huidige werf van Royal Van Lent op Kaageiland (Foto: Feadship)

Het Uiltje

(door Jan van Gelder)

Dit is de gevel van het pand aan de afweg van de Molenstraat in Boven Leeuwen, thans bewoond door schoenmaker Jos Bloemberg.

De windveer werd meestal in de nok afgewerkt met een zogenaamde dakruiter. Hier is die uitgezaagd en uitgesneden in de vorm van een uil. Wat is de betekenis hiervan? Onze vrijwilliger John van Heck heeft de oplossing.

In Scandinavische landen, Noord-Holland en Friesland is het plaatsen van symbolen aan de nok van de windveer vanaf de vroege middeleeuwen tot in het midden van de 20ste eeuw in gebruik gebleven. De uil symboliseert de wijsheid van de oudheid. De vogel is gekozen door de godin van de wijsheid omdat de uil wakker blijft en goed kan zien in de duisternis.

Dit pand is gebouwd door Martinus van Heck. Hij kocht een stilgelegde en gesloopte houtzaagmolen, afkomstig uit de Zaanstreek en bouwde die in Boven-Leeuwen weer op, op een terrein tussen de Molenstraat-Waalbandijk en de kerk, aan alle kanten bereikbaar over de weg. De dakruiter, in de vorm van een uiltje, die aan de molen zat, werd aan deze woning bevestigd. Schepen konden toen nog tot de Tesstraat varen en de boomstammen werden over de dijk naar beneden gerold. In 1930 kocht van Heck de failliete werf van Gebroeders Meijer in Beneden Leeuwen en zette daar de zagerij voort. Later nam zoon Martien het bedrijf over.

*Heeft u nog oude kranten, bladen, boeken, betreffende Beneden- en Boven-Leeuwen? Wij kunnen die wellicht nog goed gebruiken! Ook bidprentjes, foto's en oude documenten zijn van harte welkom. **Bel 591184** of geef ze persoonlijk af op Brouwersstraat 7A, (iedere donderdagmiddag 14.00-16.00 u).

*Het **fotoboek** betreffende de dorpen Appeltern en Maasbommel is nog steeds verkrijgbaar bij Wim Daanen, Perenstraat 8, te Beneden Leeuwen of bij de The Readshop in Ben.-Leeuwen. **Het kost € 16.95.** Ook is het boek te bestellen via het mailadres: **J.W.Daanen@gmail.com**

*Ferdinand van Hemmen geeft op 22 januari een lezing met dia's over de Waal en alles er omheen: natuur, uiterwaarden, dieren, enz. Locatie: Rosmolen Aanvang: 20.00 uur
Uitgebreide informatie volgt nog. - Toegankelijk voor leden en niet-leden.

Bankrekening: NL10RABO 014.95.51.274
Secretariaat: Korenbloemstraat 53,
6657 BA Boven-Leeuwen
Telefoon: 0487-593647
Email: TonvanKruijsbergen@gmail.com
Kamer van Koophandel nr. 30 26 09 37
website: www.Heemkundeverenigingleeuwen.nl

Bestuur en redactie:

- **Jan van Gelder, voorzitter**
- **Ton van Kruijsbergen, secretaris**
- **Cees van den Akker, penningmeester**
- **Theo Huisman, bestuurslid**
- **Gerard Kouwenberg, webmaster**
- **Maya van Os, correctrice**